

ARAŞTIRMA MAKALESİ

COVID-19 PANDEMİSİNİN MUHASEBE MESLEĞİ VE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARINA ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A RESEARCH ON THE EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE ACCOUNTANCY PROFESSION AND ACCOUNTING PROFESSIONALS

Prof. Dr. Murat AZALTUN*

Arzu AKTAŞ**

Dr. Öğr. Üyesi Seda YAVUZASLAN SÖYLEMEZ***

İsmail TEKBAŞ****

Ayşe ATASOY*****

ÖZ

Covid-19'la beraber dünya genelinde uygulanan sosyal mesafe, tam kapanma gibi uygulamaların ekonomi, çevre ve sosyal yaşam üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Covid-19'un ortaya çıkardığı olumsuzluklardan muhasebe meslek mensupları da etkilenmiştir. Covid-19'un muhasebe meslek mensuplarına olumsuz etkileri yanında bazı olumlu etkileri de olmuştur. Covid-19'un muhasebe mesleğine olan olumlu etkileri, muhasebe meslek mensuplarının uzaktan çalışma deneyimi elde etmeleri ve muhasebenin dijitalleşme sürecinin hızlanmasıdır. Bu bağlamda en çok merak edilen konuların başında ise, Covid-19 sonrası muhasebe mesleğinin nasıl şekilleneceği konusu gelmektedir. Bu çalışmanın amacı, Covid-19 sürecinde muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunlar, çalışma yöntemleri, muhasebe mesleğinin dijital dönüşümü ve muhasebeyle ilgili konuları ele almaktır. Bu çerçevede yapılan nicel araştırmada anket ile veriler toplanmıştır.

* Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1892-327>

** YMM, Uludağ Üniversitesi, İktisat Bölümü, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7840-7922>

*** Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2306-7315>

**** SMMM, Okan Üniversitesi, Muhasebe ve Denetim Bölümü, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6520-0754>

***** SMMM, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İşletme Bölümü, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6175-3474>

Demografik verilerden hareketle oluşturulan gruplar arasındaki farklılıklarının tespiti için ise T- testi ve Anova analizi yapılmıştır. Yine gruplar arasındaki ilişki, korelasyon ve gruplar arası etki ise regresyon modeli geliştirilerek analiz edilmiştir. Yapılan faktör analizi sonunda sekiz boyuta ulaşılmıştır. Bu boyutların başlıkları; Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi, Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi, Covid-19'un Psikolojik Etkisi, Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi, Covid-19'un Örgütsel Dayanılmaya Etkisi, Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi, Muhasebe Uygulamalarının Covid-19'la Gerçekleşen Yeni Normale Uyumudur. Covid-19 pandemisinin belirlenen boyutlar çerçevesinde muhasebe mesleği ve meslek mensuplarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Covid-19, Muhasebenin Dijital Dönüşümü, İnterdisipliner Yaklaşım, Muhasebe Meslek Mensupları, Muhasebe Mesleği

ABSTRACT

Practices such as social distancing and full closure, which have been implemented around the world with Covid-19, have had negative effects on the economy, environment, and social life. Professional accountants have also been affected by the negative effects of Covid-19. Covid-19 has had some positive effects as well as negative effects on accountants. The positive effects of Covid-19 on the accountancy profession are the remote working experience and the acceleration of the digitalization process of accounting. In this context, one of the most curious subjects is how the accountancy profession will be shaped after Covid-19. The aim of this study is to discuss the problems experienced by accountants during the Covid-19 process, their working methods, digital transformation of the accounting profession and accounting-related issues. In this framework, the data were collected through a questionnaire in the quantitative research. T-test and Anova analysis were performed to determine the differences between the groups formed based on demographic data. The relationship between the groups, by correlation and the effect between the groups were analyzed by developing a regression model. As a result of the factor analysis, it was concluded that the Covid-19 pandemic affected the accountancy profession and members of the profession in the dimensions of The Effect of Covid-19 on the Transformation of Accounting, the Effect of Covid-19 on Service Delivery, the Psychological Effect of Covid-19, the Effect of Covid-19 on the Technological Competencies of

Professional Accountants, the Organizational Effect of Covid-19, Effect of Solidarity, Effect of Covid-19 on Economic Situation, Adaptation of Accounting Practices to the New Normal with Covid-19.

Keywords: Covid-19, Transformation of Digital Accounting, Interdisciplinary Approach, Accountant Professional, Accountancy Profession

1. GİRİŞ

Covid-19 salgını, küresel ekonomiyi derinden etkilemeye devam etmektedir. Üretimin kesintiye uğraması, iş ve istihdam kaybı ve finansal sıkıntılar pandeminin önde gelen ekonomik etkileridir. Covid-19’la birlikte birçok ülke derin bir ekonomik durgunluğa girmiştir. Ayrıca Covid-19 döneminde sağlık endişesi ve oluşan belirsizlikler insanları olumsuz yönde etkilemiştir. Covid-19 nedeniyle son derece belirsiz ve hızla değişen iş ortamında, diğer sektör çalışanları gibi muhasebe meslek mensupları da yeni zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Pandemi muhasebe meslek mensuplarına kaliteli müşteri hizmeti sunumu için güçlü bir dijital dönüşüm stratejisinin gerekli olduğunu göstermiştir. Muhasebe meslek mensupları, iş yapış şekillerinden çalışma şartlarına kadar ciddi bir dönüşüm yaşamaktadır. Pandemi, ev hayatı ve işyerinin geleneksel sınırlarının ortadan kalkması sürecini hızlandırmıştır.

Meslek mensupları salgınla mücadelede devletlerin ekonomik krizin olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik aldığı mali tedbir ve teşviklerin işletmelerde uygulanmasında önemli yükümlülükler üstlenmişlerdir. Covid-19 döneminde işletmenin sürekliliği kavramının ön plana çıkmasıyla birlikte muhasebe meslek mensuplarının işletmeler, devlet ve ekonomi için stratejik önemi birçok kesim tarafından anlaşılmıştır.

Muhasebe mesleğinin teknolojik dönüşümü ve teknolojinin muhasebe mesleğine etkisi Covid-19 öncesinde akademisyenler, meslek örgütleri ve meslek mensupları tarafından da yoğun olarak tartışılmaya başlanmıştı. (Akdoğan ve Akdoğan, 2018; Türker, 2018; Yardımcıoğlu vd., 2019). Covid-19 ise dijital dönüşüm sürecini hızlandırmıştır. Bu süreçte muhasebe hizmetlerinde dijital platformların ve araçların kullanımı yaygınlaşmıştır. Muhasebe meslek mensupları evlerini ofise çevirmeye teşvik edilmiş ve internet tabanlı muhasebe paket programlarının kullanımı artmıştır. E-belge ve e-beyanname kullanımı, bulut tabanlı teknolojiler ve uzaktan denetim programları değişim sürecini desteklemiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Covid-19'un ortaya çıkmasıyla beraber muhasebe bilim dalıyla ve muhasebe mesleğiyle ilgili çok sayıda çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmaları iki grupta toplamak mümkündür. Birinci gruptaki çalışmalarda Covid-19'un finansal tablolara olan etkilerine odaklanılmış, ikinci grup çalışmalar ise Covid-19'un muhasebe mesleğine olan etkileri hakkındadır.

Covid-19 pandemi döneminde finansal varlıkların, mal ve hizmetlerin fiyatında dalgalanmalar olmuş, işletmeler tamamen veya kısmen faaliyetlerini durdurmak zorunda kalmışlar, işletmeler yaşanan belirsizlikler sebebiyle bu dönemde bazı risklerle karşı karşıya kalmışlardır (Demirkol ve Kızıl, 2021, s.141). Covid-19 döneminde yaşanan olumsuzluklar nedeniyle işletmelerin finansal raporlarının sonuçları doğal olarak etkilenmiştir. Covid-19 pandemisinin finansal tablolara etkilerini açıklayan birinci gruptaki çalışmalardan bazıları aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Alao ve Lukman (2020), literatürden ve dört büyük denetim şirketinin yayımladıkları raporlardan yararlanarak yaptıkları çalışmada Covid-19'un, işletmelerin muhasebe, raporlama ve iç kontrolleri üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Buna göre, yeni normale ve sürdürülebilirliğe hazırlanırken iş esnekliği oluşturmada çözüm anahtarları; iş sürekliliği yönetimi, etkin likidite yönetimi, insan kaynaklarına öncelik verilmesi ve ilgili paydaşların karar süreçlerinde dikkate alınmasının gerekliliği olarak ifade edilmiştir.

Carnegie, Parker, Tsahuridu (2020), iklim değişikliği ve Covid-19 gibi kriz dönemlerinde muhasebenin sahip olduğu teknik, sosyal ve ahlaki değerler ile bu sorunların çözümlerine katkıda bulunamadığını ifade etmişlerdir. Bu sebeple muhasebenin geleneksel tanımlarını sorgulamışlardır. Geçmişten günümüze kadar muhasebenin daha çok teknik özelliklerin öne çıkarıldığını ve muhasebenin ahlaki ve sosyal yönlerinin göz ardı edildiğini ifade etmişlerdir. Günümüzde muhasebenin yeni sosyal ve ahlaki yönlerinin öne çıkarıldığı tanımlara ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir.

Demir (2020), Covid-19'un Türkiye muhasebe ve denetim standartlarının hangilerini ve nasıl etkilediğini açıkladıktan sonra finansal raporlamaya bu etkilerin yansıtılması için öneriler geliştirmiştir. Bu önerilerden dikkati çekenler; Covid-19'un, stoklar, alacaklar, maddi ve maddi olmayan duran varlıklarda değer düşüklüğüne uğratıp uğratmadığının belirlenmesi, değer düşüklüklerinin işletmenin sürekliliği üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi,

anlamsız hale gelmiş tahmin ve varsayımların düzeltilmesi, Covid-19 perspektifi ile dipnotlarda çok daha kapsamlı açıklamalara yer verilmesi gibi gerekliliklerdir.

Cavlak (2020), Covid-19'un işletmelerin finansal raporları üzerinde etkisini BIST100 endeksinde yer alan işletmelerin ara dönem finansal raporları açısından incelemiştir. Yapılan incelemeye göre, 100 işletmeden 80'ninin pandemi ile ilgili olarak dipnotlarında açıklamada bulundukları tespit etmiştir. Raporları incelenen işletmelerin çoğunun finansal raporlarında paydaşlara bilgi sağlamada şeffaf davranıldığı, pandeminin muhasebe politikaları, muhasebe tahminlerine etkilerinin açıklandığı, gerçeğe uygun sunum için gerekli karşılıkların ayrıldığı saptanmıştır. Karacan (2020) ise sektörün önde gelen ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunan denetim firmalarının raporlarından hareketle Covid-19'un finansal tablolara muhtemel etkilerini incelemiştir. İşletmelerin sürekliliği için yönetim kurulu, denetçiler, hukuk müşaviri ve diğer hizmet sağlayıcılarla yakın iletişimin gerekliliği ve işletmelerin profesyonel danışmanlık hizmeti almasının önemi vurgulanmıştır.

Gould ve Arnold, (2020) muhasebe firmaları, düzenleyiciler, IFAC üye kuruluşları ve diğerleri tarafından hazırlanan mali tabloların hazırlanmasında Covid-19'un mali etkileri ile ilgili dikkate alınması gerekenleri açıklayıcı nitelikteki tavsiyelerin yer aldığı rehberin göz önünde bulundurulması gereken önemli alanlarını özetlemişlerdir. İSMMMO Bağımsız Denetim Komitesi (2020) tarafından hazırlanan Covid-19'un finansal tablolara muhtemel etkileri çalışmada, pandeminin finansal tablolar ve bağımsız denetim üzerine etkileri detaylı olarak açıklanmış ve yapılması gerekenlerle ilgili yönlendirmeler yapılmıştır.

Uluslararası düzeyde faaliyette bulunan denetim firmalarından Deloitte (2020), KPMG (2020) ve EY (2020) tarafından yayınlanan çalışmalarda da 31 Aralık 2019 ve sonrasında sona eren dönemler için, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını uygulayan kuruluşlar tarafından finansal tablolarının hazırlanmasında dikkate alınması gereken önemli konular açıklanmıştır. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TURMOB) (2020) Korona virüsün (Covid-19) Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Çalışmaları Üzerine Muhtemel Etkileri başlıklı bir çalışmayı meslek mensuplarına rehber olması amacıyla yayınlanmıştır. Bahsedilen çalışmalarla meslek mensuplarına Covid-19 pandemisinin muhasebe kayıtları ve dolayısıyla finansal raporlara etkileri konusunda detaylı bir yönlendirme ve rehberlik yapılması amaçlanmıştır.

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonunun (IFAC) web sitesinde (2020) muhasebe meslek örgütlerinin ve diğer paydaşların hazırlamış oldukları, pandemiyle ilgili makalelerin yer aldığı bir Covid-19 bölümü eklenmiştir. Bu bölümde yer alan makaleler; Denetim, Etik ve Bağımsızlık, Finansal Raporlama, Profesyonel ve Kişisel Zindelik, İşletmenin Sürekliliği ve Esnekliği Kriz Yönetimi ve Mesleki & Kişisel Zindelik başlıkları altında gruplanmıştır.

Literatür incelemesinin ikinci grubunda ise, Covid-19 pandemisinin muhasebe meslek mensuplarına ve muhasebe mesleğine etkileri ile ilgili çalışmalar yer almaktadır ve bu çalışmalardan bazıları aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Erol ve Ayboğa (2021), Covid-19'un muhasebe meslek elemanlarının mesleki faaliyetlerine etkisinin belirlenmeye yönelik yaptıkları çalışmada şu sonuçlara ulaşırlardır: 1- Meslek mensuplarının tamamına yakını; iş yükünün arttığını, mesleklerini yapamaz duruma geldiklerini, ücretlerini zamanında almadıklarını, psikolojik olarak olumsuz etkilendiklerini ifade etmişlerdir. 2- Meslek mensuplarının iş ve çalışma ortamı ile ilgili olarak çalışma saatlerinin değişmesi sonucu verimliliğin düştüğü, çalışanlarının işten ayrılma durumu ile karşı karşıya kaldıkları, yakın çalışma içinde oldukları resmî kurumlarla ilişkilerinde zorluklarla karşılaştıkları, iş ve faaliyetlerini kısmen veya tamamen bırakmak zorunda kaldıkları belirtilmiştir. Yine yapılan başka bir çalışmada ise Papadopoulou ve Papadopoulou (2020), Yunanistan'daki muhasebecilerin Covid-19 salgından nasıl etkilendiklerini incelemişlerdir. Buna göre, Covid-19 salgını sonrası muhasebe uzmanlarının yeni ortaya çıkan iş taleplerine uyum sağlamada zorluk yaşadıklarını ve çalışma rutinlerinde değişiklik yapmak zorunda kaldıklarını tespit etmişlerdir.

Karyağdı (2021) Muş ilinde aktif olarak çalışan muhasebe meslek mensuplarına yönelik olarak gerçekleştirdiği çalışmada, Covid-19 pandemisinin muhasebe mesleğine ve muhasebe mesleğinin işleyişine olan etkilerini incelemiştir. Çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının tahsilat yapamadığı, işyerlerinin kapanması nedeniyle mükellef sayılarının azaldığı, işletmelere danışmanlık yapılması nedeniyle iş yükünün arttığı tespitleri yapılmıştır. Topçu ve Demirkol (2021) ise yaptıkları çalışmada Yalova Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası üyelerinin ve stajyer mali müşavirlerin, Covid-19 öncesi ve Covid-19 sürecinde belirledikleri değişkenler açısından herhangi bir farklılık olup olmadığını tespit etmeye çalışmışlardır. Buna göre

söz konusu çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının Covid-19 öncesine göre çalışma saatinde ve iş yükü seviyesinde bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak muhasebe meslek mensuplarının gelirlerinde, alacakların tahsilinde, iş yükünde, iletişim ve iş stresi seviyesinde, uzaktan çalışma sıklığında Covid-19 öncesine göre anlamlı farklılığın olduğu bulunmuştur.

Carungu vd. (2021), bir İtalyan muhasebe firmasında yirmi yıllık iş tecrübesine sahip nitelikli ortakları ile görüşme yaparak gerçekleştirdikleri çalışmada, Covid-19 pandemisinin meslek mensuplarının çalışma yöntemlerini (şekillerini) nasıl etkilediğini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının afet dönemlerde çevresel değişime yanıt vermede kullanmaları için ön adım, yıkım aşaması, yeniden düzenleme, şekillendirme aşaması, reaksiyon, acil durum çözümleri, iyileştirme, yakınlık ve konsolidasyon olmak üzere dokuz aşamadan oluşan bir yol haritası önermişlerdir.

Bogasiu (2020) Covid-19 krizi sırasında muhasebe meslek mensuplarının rollerini Avrupa Muhasebe Derneği tarafından belirlenen beş temel kriter çerçevesinde tartışmıştır. Bu temel çerçeveye göre muhasebe meslek mensuplarının rollerinden bazıları şunlardır: 1- Muhasebe meslek mensupları, ulusal kuruluşlar veya AB düzeyinde sağlanan tüm mali ve diğer yardım türleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır. 2- Muhasebe meslek mensupları müşterilerinin durumlarına uygun kamu destek tedbirlerinden faydalanmalarına aracılık edecek yardım ve danışmanlığı yapmalıdır. 3- Muhasebe meslek mensupları hizmet verdikleri şirketin yönetimini, şirketlerin en az zarar görecektir şekilde alabilecekleri önlemler konusunda bilgilendirmelidir. 4- Muhasebe meslek mensupları denetçi ile iş birliği yaparak işletmenin kriz dönemine ait önemli belirsizlikleri finansal tablolarına dahil etmeli ve ortaya çıkan etkileri finansal tablo dipnotlarında açıklamalıdır.

Selimoğlu vd. (2021) yaptıkları nitel çalışmada, Covid-19'un muhasebe meslek mensuplarında yarattığı stresin yeni hallerini incelemişlerdir. Buna göre pandeminin muhasebe meslek mensuplarında yarattığı stres sebepleri olarak, pandemi döneminde klasik muhasebe mesleğinin işleyişinin bozulması ve iş yapış biçiminde meydana gelen değişiklikler, artan iş yoğunluğu ve iş yükü, mevzuat değişiklikleri ile gelen mesleki belirsizlikler, evrak teması ile virüsün bulaşma riski gibi faktörler tespit etmişlerdir. Akbaba ve Bulut (2021) ise yaptıkları çalışmada pandemi sürecinde muhasebe meslek mensuplarının mesleki tükenmişlik düzeylerini incelemişlerdir. Muhasebe meslek

mensupları bu süreçten daha az etkilenmeleri için, esnek çalışma saatlerine geçilmesini, beyannamelerin verilme süresi ve cezaların hafifletilmesi ile ilgili düzenlemelerin yapılmasını önermişlerdir.

Ulusoy (2020), mali müşavirlerin pandemi sürecinde özveri ile mesleki faaliyetlerini gerçekleştirdiklerini ve piyasa ile devlet arasındaki mali ilişkilerin düzenli yürütmesinde kilit rol oynadıklarını belirtmiştir. Ancak, kamu kurumlarının mali müşavirleri bila-bedel kendi işleri için kullanmasının iş yükünü artırdığı ve pandemi sürecinde mali müşavirlerin çok çalışmalarına rağmen neredeyse hiç tahsilat yapamadıkları vurgulanmıştır. Türkay (2021) ise, pandemi sürecinin SMMM'lerin rollerinin önemini incelemiştir. Türkiye'de pandemi sürecinde mali müşavirlerin, işverenlerin devlet tarafından sağlanan destek ve teşvikler konusundaki iş yükünü yüklediklerini ve pandemi ile ekonomik alanda mücadelenin görünmeyen kahramanları olduğunu ifade etmiştir.

Beder (2021) ise Covid-19 pandemisinin bireylerin alışık olmadıkları çalışma koşullarına uyum göstermek zorunda kalmalarına neden olduğu tespitini yapmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının, bu süreçte daha fazla sorun yaşadıklarını ifade etmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme eğiliminde olan dünya ile uyum konusunda geri kaldığını ve bu sorunun çözümünde bireysel koçluk sisteminin kullanılmasını önermiştir.

3. METODOLOJİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Covid-19 salgını, muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetler yürütme şeklinde, çalışma koşullarında, yetenek setlerinden sürekli mesleki gelişim eğitimlerine ve dijital uygulamalara kadar birçok alanda radikal değişikliklere zorlamıştır. Uygulayıcılar ve araştırmacılar **açısından** Covid-19'un muhasebe mesleğini nasıl etkileyeceği merak edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Covid-19'un muhasebe mesleğine olan etkilerini ve muhasebe mesleğinde Covid-19 süreciyle beraber ortaya çıkacak değişim ve dönüşümleri ortaya koymaktır.

3.2. Yöntem

Araştırmanın evreni Türkiye'de faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM), Yeminli Mali Müşavir (YMM), stajyer meslek mensupları ve diğer muhasebe meslek elemanlarından oluşmaktadır. Nicel araştırma

desenlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Oluşturulan anket formu beşli likert ölçek ifadeleri ve demografik özellikleri belirlemeye yönelik kategorik sorular olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Literatürden yararlanılarak oluşturulan bu ölçekte toplam 31 ifade yer almaktadır ve bu ifadeler yazarlar tarafından geliştirilmiştir.

Araştırma modelinin test edilmesinde kullanılan veri seti 13/01/2021 ile 03/04/2021 tarihleri arasında, evrenin geniş olması nedeniyle tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak çevrimiçi anket yoluyla elde edilmiştir. Kolayda örneklem yönteminde veriler, ana kütleden en kolay, hızlı ve ekonomik şekilde toplandığından tercih edilmiştir (Malhotra, 2004, s.321; Haşiloğlu, Baran ve Aydın, 2015). Anket formu tüm sorulara cevap verilmeden kaydedilmeyecek şekilde Google Dokümanlara eklendiğinden dolayı anketlerde eksik doldurulan soru bulunmamaktadır.

TURMOB'un (2021) üye istatistiklerine göre; Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) kayıtlarına göre Türkiye'de 106.554 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve 4.807 Yeminli Mali Müşavir (YMM) unvanlarına sahip toplam 111.361 muhasebe meslek mensubu bulunmaktadır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) 0,05 örneklem hatası için evren büyüklüğünün 100.000 birimden büyük olması durumunda en az 383 birim örneklem büyüklüğünün araştırma için yeterli olacağını ifade etmektedirler. Anketin uygulandığı zaman dilimindeki muhasebe meslek mensuplarının iş yükü yoğunluğu ve Covid-19 pandemisi koşulları gibi kısıtlar nedeniyle 1.048 muhasebe meslek mensubunun anketi cevaplama yeterli görülmüştür. Çalışma kapsamında elde edilen 1.048 anket verisinin evreni temsil edebilme yeterliliğine sahip olduğu ifade edilebilir.

Araştırmanın analizlerinde SPSS 22.0 programı kullanılmış ve istatistiksel anlamlılık sınırı $p < 0,05$ kabul edilmiştir. Yapılan bu çalışmada, geçerlilik-güvenilirlik analizleri ile ölçeğin geneli ve alt faktörleri bakımından demografik özelliklere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı da incelenmiştir. (T.C. Yalova Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararı, Tarih: 10.02.2021, Protokol No: 2021/11)

4. BULGULAR

4.1. Demografik Bulgular

Katılımcıların demografik ve meslek durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 1.'de verilmiştir. Demografik özelliklere ilişkin Tablo 1'de yer alan bulgulara

göre katılımcıların %32'ü kadın, %67,7'si erkektir. Katılımcıların %26'sı 50 yaş ve üstü, %34,8'i 40-49 yaş aralığında, %34'ü 30-39 yaş aralığında ve %5,2'si 29 yaş ve altı aralığındadır. Katılımcıların %2,5'i doktora, %25 yüksek lisans, %65,4 lisans, %4,4'ü ön lisans diplomasına sahipken, %2,8'i ise lise mezunudur.

Tablo 1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Özellikler	Fre-kans	%	Özellikler	Fre-kans	%
Cinsiyet			Bölge		
Kadın	339	32,3	Marmara	495	47,2
Erkek	709	67,7	İç Anadolu	200	19,1
Toplam	1048	100,0	Akdeniz	36	3,4
			Güneydoğu	75	7,2
Öğrenim Durumu			Karadeniz	29	2,8
Lise	29	2,8	Ege	206	19,7
Ön lisans	46	4,4	Doğu Anadolu	7	,7
Lisans	685	65,4	Toplam	1048	100,0
Yüksek lisans	262	25,0			
Doktora	26	2,5	Tecrübe		
Toplam	1048	100,0	5 ve altı	94	9,0
			6-10	178	17,0
Çalışma Şekli			11-15	177	16,9
Özel sektör	309	29,5	16-20	204	19,5
SMMM ofis sahibi	660	63,0	21 ve üstü	395	37,7
Danışmanlık	40	3,8	Toplam	1048	100,0
YMM ofis sahibi	39	3,7			
Toplam	1048	100,0			
			Yaş		
Unvan			29 ve altı	55	5,2
Stajyer	87	8,3	30-39	356	34,0
SM	24	2,3	40-49	365	34,8
SMMM	897	85,6	50 ve üstü	272	26,0
YMM	40	3,8	Toplam	1048	100,0
Toplam	1048	100,0			
Aylık Ortalama Gelir					
5.000 TL'den az	235	22,4			
5.001 TL-10.000 TL	403	38,5			
10.001 TL-15.000 TL	177	16,9			
15.001 TL-20.000 TL	107	10,2			
20.001 TL üzeri	126	12,0			
Toplam	1048	100,00			

Katılımcıların %85,6'sı Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM), %8,3 oranında SMMM stajyeri, %3,8'i Yeminli Mali Müşavir (YMM), %2,3'ü serbest muhasebecidir. Mesleki tecrübeleri incelendiğinde %37,7'si 21 yıl ve üzeri tecrübeye, %19,5'i 16-20 yıl arası tecrübeye, %17'si 6-10 yıl arası tecrübeye, %16,9'u 11-15 yıl arası tecrübeye ve %9'u 5 yıl ve altı tecrübeye sahiptirler. Yaşadıkları bölgeler açısından katılımcıların %47,2'si Marmara, %19,7'si Ege, %19,1'i İç Anadolu, %7,2'si Güneydoğu, %3,4'ü Akdeniz, %2,8'i Karadeniz, %0,7'si ise Karadeniz bölgesinde çalışmaktadır.

Katılımcıların çalışma şekilleri incelendiğinde %63'ü SMMM ofisi sahibi, %29,5'i özel sektör çalışanı, %3,8'i danışman, %3,7'si ise YMM ofisi sahibidir. Katılımcıların %38,5'i 5.001-10.000 TL arasında, %22,4'ü 5.001 TL'den az, %16,9'u 10.001-15.000 TL arasında, %12,5'i 20.001 TL'den fazla, %10,2'si ise 15.001-20.000 arasında aylık gelirlerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

4.2. Covid-19 Pandemisinin Muhasebe Mesleği ve Muhasebe Meslek Mensuplarına Etkilerini Ölçen Ölçeğin Alt Boyutlarının İncelenmesi

Covid-19 pandemisinin muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerinin alt boyutlarını incelemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Bu kapsamda Araştırmada kullanılan örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi katsayısı 0,784 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu sonuca göre araştırmadaki örnek büyüklüğünün yeterli olduğu söylenebilir. Bartlett Testi (Bartlett Test of Sphericity) sonucunda elde edilen significance değeri (p-değeri) ($p=0,000<0,05$) olarak hesaplanmış ve veriler çoklu normal dağılım varsayımını taşımasından (Akgül ve Çevik, 2003, 428; Hair vd., 1998, 374; Coşkun ve Mutlu, 2017) dolayı faktör analizi yapma koşullarını taşımaktadır. Bir başka deyişle Bartlett testi anlamlı olması sebebiyle, değişkenler arasında yüksek oranda korelasyonun mevcut olduğu, dolayısıyla veri setinin faktör analizi yapmaya uygun olduğunu söylemek mümkündür (Kalaycı, 2010; Coşkun ve Mutlu, 2017). Otuz bir maddelik Covid-19 pandemisinin muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkileri ölçeğine açıklayıcı faktör analizi uygulanmış ve 8 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Birinci faktörün açıkladığı varyans 8,50, ikinci faktörün açıkladığı varyans 7,14, üçüncü faktörün açıkladığı varyans 6,98, dördüncü faktörün açıkladığı varyans 6,81, beşinci faktörün açıkladığı varyans 6,18, altıncı faktörün açıkladığı varyans 5,73, yedinci faktörün açıkladığı varyans 5,04 ve sekizinci faktörün açıkladığı

varyans 4,85'tir. Açıklanan toplam varyans ise %51,22'dir. Açıklanan toplam varyans %50'yi geçtiği için yeterlidir.

Tablo 2. Covid-19 Pandemisinin Muhasebe Mesleği ve Muhasebe Meslek Mensuplarına Etkileri Ölçeğine Ait Maddelerin Betimleyici İstatistikleri ve Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Değişkenler	$\bar{X} \pm SS$	Faktör Yükleri	Madde Top. Korelasyon	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi	B3. Covid-19'un muhasebenin dijitalleşme sürecini hızlandığını düşünüyorum.	3,28±1,31	,752	,613	8,50	0,697
	B4. Disiplinlerarası iş birliği (sosyoloji, psikoloji, mühendislik, felsefe, tarih vb.) muhasebeyi geliştirerek küresel krizlerin çözümünde daha etkin hale getirecektir.	3,44±1,09	,682	,489		
	B10. Covid-19 döneminde muhasebe mesleğin-de danışmanlık işleri daha önemli hale geldi.	3,83±1,18	,674	,496		
	B2. Covid-19'un muhasebenin dijitalleşme sürecini hızlandığını düşünüyorum.	3,87±1,04	,551	,396		
	B15. E-uygulamalar Covid-19'un getirdiği teknolojik zorluklara uyum sağlamayı kolaylaştırdı.	3,82±0,97	,449	,450		
	B9. Covid-19 döneminde muhasebe uygulamalarında yaşanan değişikliklere muhasebe meslek mensupları kolaylıkla uyum sağladı.	3,20±1,20	,334	,348		

Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	B12. Covid-19 muhasebe meslek mensuplarının iş yükünü arttırdı.	4,51±0,79	,728	,565	7,14	0,566
	B7. Covid-19 döneminde devlet yardımlarının vergi mükelleflerine doğru ve hızlı bir şekilde ulaşmasında muhasebe meslek mensupları hayati rol oynadı.	4,41±0,94	,512	,426		
	B13. Covid-19 döneminde muhasebe meslek mensuplarına psikolojik danışmanlık verilseydi endişeleri azalırdı.	3,77±1,08	,506	,426		
	B14. Covid-19 döneminde muhasebe mesleğindeki dijital iletişim platformlarının kullanımı (Zoom-Teams-Whatsapp-Team Viewer vb.) arttı.	4,37±0,77	,465	,407		
	S16. Ekonomik şartlarım gereği Covid-19 döneminde çalışmak zorundayım.	4,40±0,91	,352	,368		
Covid-19'un Psikolojik Etkisi	S2. Covid-19 ile ilgili haberleri izlediğimden endişe duyarım.	4,02±0,98	,723	,624	6,98	0,630
	S1. Mesleki faaliyetlerimi ofiste yürüttüğümde Covid-19'a yakalanmaktan korkuyorum.	3,99±1,10	,636	,634		
	S7. Covid-19 ile ilgili haberleri yakından takip ederim.	3,90±1,02	,612	,468		
	B11. Muhasebe meslek mensupları öncelikli aşılama programına dahil edilmelidir.	3,96±1,07	,578	,560		
Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	S9. Mesleki faaliyetlerimin gerektirdiği uzaktan çalışabilme yetkinliğine sahibim.	2,14±1,18	,710	,539	6,81	0,607
	S5. Uzaktan çalışma için yeterli ekipman ve donanıma sahibim.	2,75±1,35	,689	,543		
	S20. Covid-19 döneminde dijital yetkinliklerim arttı.	2,06±0,96	,662	,509		
	S19. Covid-19 döneminde mesleğimi değiştirmeyi düşündüm.	2,62±1,40	,444	,435		
Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi	B1. Muhasebe meslek kuruluşlarının Covid-19 kapsamında yaptığı çalışmalar (bilgilendirme, eğitim, sosyal yardım vb.) yeterlidir.	2,70±1,25	,788	,694	6,18	0,539
	S18. Muhasebe meslek kuruluşları Covid-19 döneminde gereksinim duyduğum destekleri (bilgilendirme, eğitim, çağrı merkezi, sosyal yardım vb.) sağladı.	2,79±1,34	,756	,657		
	S21. Covid-19 aşısı olacağım.	3,44±1,22	,303	,551		

Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi	S8. Covid-19 döneminde gelirim düştü.	3,57±1,36	,734	,607	5,73	0,587
	S12. Covid-19 süresince iş hacminde önemli bir düşüş oldu.	2,95±1,42	,665	,515		
	S13. Covid-19 döneminde mesleki faaliyetlerim açısından üstlendiğim fedakârlıkların karşılığını (prim, teşvik ve KDV indirimi vb.) almadım.	4,29±1,06	,586	,495		
	S10. Covid-19 döneminde muhasebe mesleğinde danışmanlık işleri daha önemli hale geldi.	3,61±1,30	,339	,451		
Covid-19 Muhasebe Çalışma Şartlarına Etkisi	S4. Covid-19 döneminde uzaktan çalıştım.	2,61±1,43	,785	,661	5,04	0,587
	S6. Covid-19 mesai saatlerimi (esnek çalışma) değiştirdi.	3,15±1,48	,759	,611		
Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu	S15. Covid-19 hakkında eğitim (hijyen, korunma vb.) aldım.	3,27±1,36	,611	,416	4,85	0,516
	S14. Covid-19 döneminde zorunluluk kapsamında olmayan müşterilerimi de e-uygulamalara yönlendirdim.	3,19±1,14	,585	,488		
	B6. Hazine ve Maliye Bakanlığının Covid-19 kapsamında yaptığı çalışmalar (mevzuat, mücbir sebep, vergi öteleme, beyanname sürelerinin uzatılması vb.) yeterlidir.	1,89±1,06	,418	,437		
Değerlendirme Kriteri	Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: ,784					
	Barlett's Test of Sphericity; Approx. Chi-Square: 7461,359 Sig. : 0,000					
	Extraction Method: Principal Components Rotation Method: Varimax					
	Açıklanan Varyans Toplamı: 51,22 Cronbach's Alpha: 0,661					

Doğrulayıcı faktör analizinin uygulanabilmesi için her bir gizil değişkeni ölçen en az iki değişken bulunması gerekmektedir. Bu sebeple her bir faktör altında en az iki değişken olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca faktör ağırlığının $\pm 0,30$ ve üzerinde olması gerekmektedir (Kalaycı, 2010). Elde edilen analiz sonuçlarına göre ölçeğin yapı geçerliliğine sahip olduğu söylenebilir.

Açıklayıcı faktör analizinin yapılmasının temel nedeni, çok sayıdaki değişkenin daha az sayıdaki faktörlere indirgemek olduğundan ortaya çıkan bu faktörlerin adlandırılması gereklidir. Bu adlandırma işlemi faktörde yer alan değişkenlerin ortak özelliğine göre yapılmaktadır (Nakip, 2006, s.435). Açıklayıcı faktör analizinden öz değeri 1'den yüksek olan 8 faktöre ait maddeler ve bu maddelere uygun adlandırılmalar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Altı maddeden oluşan birinci faktör *Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi*,
- Beş maddeden oluşan ikinci faktör *Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi*,
- Dört maddeden oluşan üçüncü faktör *Covid-19'un Psikolojik Etkisi*,
- Dört maddeden oluşan dördüncü faktör *Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi*,
- Üç maddeden oluşan beşinci faktör *Covid-19'un Örgütsel Dayanılmaya Etkisi*,
- Dört maddeden oluşan altıncı faktör *Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi*,
- İki maddeden oluşan yedinci faktör ise *Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şartlarına Etkisi*,
- Üç maddeden oluşan sekizinci faktör *Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu*.

Muhasebe meslek mensuplarına yöneltilen 31 maddelik ölçeğin hem geneli hem de alt faktörleri bakımından güvenilirlik analizi yapılmış ve iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) geneli için 0.661, birinci faktör için 0,697, ikinci faktör için 0,566, üçüncü faktör için 0.630, dördüncü faktör için 0,607, beşinci faktör için 0,539, altıncı faktör olan için 0,587, yedinci faktör olan için 0,587, ve sekizinci faktör olarak için de 0,516 elde edilmiştir. Ölçeğin geneli ile birinci, ikinci ve üçüncü faktörleri bakımından elde edilen katsayı değeri 0,60'tan büyük çıktığı için kullanılan ölçek güvenilir bir ölçektir (Kalaycı, 2010). Bununla birlikte ölçeğin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci faktörleri için elde edilen iç tutarlılık katsayıları da bu alt faktörlerin yeterli düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının, Covid-19 Pandemisinin Muhasebe Mesleği ve Muhasebe Meslek Mensuplarına Etkileri Ölçeği ve Alt Boyutlarına verdikleri cevapların ortalama puanları incelendiğinde Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisinin alt boyutunun en yüksek ortalama sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Faktörlerin Ortalama Değerleri

	X±SS
Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi	3,574±0,707
Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	4,293±0,545
Covid-19'un Psikolojik Etkisi	3,969±0,722
Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	2,392±0,841
Covid-19'un Örgütsel Dayanılmaya Etkisi	2,973±0,918
Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi	3,603±0,867
Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şartlarına Etkisi	2,880±1,231
Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu	2,781±0,778

Tablo 3'ye göre katılımcılar Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi, Covid-19'un Psikolojik Etkisi, Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi alt boyutlarına ortalama olarak katılıyorum şeklinde cevaplamışken, diğer alt boyutlara Covid-19'un Örgütsel Dayanılmaya Etkisi, Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şartlarına Etkisi ve Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu ortalama olarak kararsızım şeklinde cevaplamışlardır. Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi ise ortalama olarak kararsızım şeklinde cevaplanmıştır.

Geliştirilen araştırma hipotezleri aşağıda sıralanmıştır:

Hipotez 1: Covid-19'un muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yetkinliklerine etkisi ile Covid-19'un muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerini ölçen ölçeğin alt boyutları arasında ilişki vardır.

Hipotez 2: Covid-19'un muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkileri ve alt boyutlarının, Covid-19'un muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yetkinlikleri üzerinde etkisi vardır.

Hipotez 3: Covid-19'un muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerinin alt boyutları (faktörde gruplar) arasında meslek mensuplarının cinsiyetleri açısından farklılık vardır.

Hipotez 4: Covid-19'un muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerinin alt boyutları (faktörde gruplar) arasında meslek mensuplarının yaşları açısından farklılık vardır.

Hipotez 5: Covid-19'un muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerinin alt boyutları (faktörde gruplar) arasında meslek

mensuplarının çalışılan yer açısından farklılık vardır.

Hipotez 6: Covid-19'un muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerinin alt boyutları (faktörde gruplar) arasında meslek mensuplarının eğitim durumları açısından farklılık vardır.

Hipotez 7: Covid-19'un muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerinin alt boyutları (faktörde gruplar) arasında meslek mensuplarının mesleki tecrübe süreleri açısından farklılık vardır.

Hipotez 8: Covid-19'un muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerinin alt boyutları (faktörde gruplar) arasında meslek mensuplarının çalıştıkları coğrafik bölgeler açısından farklılık vardır.

Hipotez 9: Covid-19'un muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerinin alt boyutları (faktörde gruplar) arasında meslek mensuplarının mesleki unvanları açısından farklılık vardır.

Hipotez 10: Covid-19'un muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkilerinin alt boyutları (faktörde gruplar) arasında meslek mensuplarının aylık ortalama gelir durumu açısından farklılık vardır.

4.3 Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi ile Covid-19 Pandemisinin Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarına Etkilerini Ölçen Ölçeğin Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinlikleri ile Covid-19 Pandemisinin Muhasebe Mesleği ve Muhasebe Meslek Mensuplarına etkilerini oluşturan alt boyutları arasındaki ilişkisi incelendiğinde, Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyum alt boyutu dışındaki diğer tüm alt boyutlar ve Covid-19 pandemisiyle istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisinin olduğu görülmektedir. İlişki katsayıları incelendiğinde Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinlikleri ile Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi alt boyutu arasında orta derecede, diğer alt boyutlarla da düşük derecede ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Hipotez 1 kabul edilmiştir.

Tablo 4. Covid-19'un Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi ile Covid-19 Pandemisinin Muhasebe Mesleği ve Muhasebe Meslek Mensuplarına etkileri ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

		Covid-19'un Muhasebe nin Dönüşümüne Etkisi	Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	Covid-19'un Psikolojik Etkisi	Covid-19'un Muh. Mes. Mensup. Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi	Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi	Covid-19'un Muh. Mes. Mensup. Çalışma Şartlarına Etkisi	Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu
Covid-19'un Muh. Mes. Mensup. Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	Pearson Correlation	-0,217	0,186	0,128	0,128	-0,168	0,404	-0,117	-0,095
	Sig. (P-değeri)	0	0	0	0	0	0	0	0,01

4.4. Covid-19 Pandemisinin Muhasebe Mesleği ve Muhasebe Meslek Mensuplarına Etkileri ve Alt Boyutlarının, Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinlikleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Covid-19 pandemisinin muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkileri ve alt boyutlarının Covid-19'un muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yetkinlikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 5. Covid-19 Pandemisinin Muhasebe Mesleği ve Muhasebe Meslek Mensuplarına Etkileri Alt Boyutlarının Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinlikleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Bağımlı Değişken: Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi								
Bağımsız Değişken(ler)	β Katsayısı	Standart laştırlmış Katsayı sı	β t	p	R	R ²	F	p
(Sabit)	0,554		5,483	0,000	,471	0,216	42,294	0,000
Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi	-0,225	-0,189	-6,024	0,000				
Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	0,196	0,127	4,080	0,000				
Covid-19'un Psikolojik Etkisi	0,037	0,032	1,064	0,287				
Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi	-0,050	-0,055	-1,818	0,069				
Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi	0,326	0,336	11,369	0,000				
Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şartlarına Etkisi	-0,056	-0,082	-2,930	0,003				
Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu	0,019	0,018	0,614	0,540				

Yapılan regresyon analizi sonucunda elde edilen değerler Tablo 5'te verilmiştir. Tablo 5'teki R değeri, Covid-19 pandemisinin muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkileri ve alt boyutları ile Covid-19'un muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yetkinlikleri arasındaki ilişkiyi göstermektedir. değeri Covid-19'un muhasebecilerin teknolojik yetkinliklerinin ne kadarının Covid-19 pandemisinin alt boyutu değişkenleri tarafından açıklandığını ifade etmektedir. R=0,471 olduğu için Covid-19 pandemisinin alt boyutları ile Covid-19'un muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yetkinlikleri arasında pozitif yönde orta derecede bir ilişkinin olduğu söylenebilir. =0,216 olduğu için Covid-19'un muhasebecilerin teknolojik yetkinliklerinin %21'i Covid-19 pandemisinin muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkileri alt boyutları değişkenleri tarafından açıklanmaktadır. =0,216 olduğu için Covid-19'un muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yetkinlikleri %21'inin Covid-19 pandemisinin muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkileri alt boyutları ile açıklanmaktadır. Geri kalan 0.784'lük kısımda başka değişkenler tarafından açıklanmaktadır. Tablodaki F ve p değeri kurulan regresyon modelinin anlamlı olup olmadığını ifade etmektedir. p değeri 0.05'ten küçük çıktığı için ((p=0,000<0,05) kurulan regresyon modelinin (**bağımlı değişken:**

Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi, **bağımsız değişken:** Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi, Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi, Covid-19'un Psikolojik Etkisi, Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi, Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi, Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şartlarına Etkisi ve Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu) istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 5'te sabit değişkene ait değeri 0,554 olarak çıkmıştır. Bu değer Covid-19 pandemisinin alt boyutlarının (bağımsız değişkenlerin) sıfır olması durumunda Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisinin alacağı ortalama sabit değeri temsil etmektedir. Tablodaki bir diğer katsayı ise regresyon eğimine ait olan Covid-19 pandemisinin alt boyutlarından istatistiksel olarak anlamlı olanların katsayılarıdır. Bu eğim değeri için hem standartlaştırılmamış () hem de standartlaştırılmış () değerler sunulmaktadır. Genelde standartlaştırılmamış değeri üzerinden yorum yapılabilir. Regresyon eğrisi bağımsız değişkenin 1 birim arttığında bağımlı değişkenin ne kadar değişeceğini gösteren değerdir. Tablo 5'te bu değer Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi için 0,326, Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi için 0,196 olarak elde edilmiştir. Buna göre Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisinde 1 birimlik artış Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisinde 0,326 birimlik bir artışa; Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisinde 1 birimlik artış Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisinde 0,196 birimlik bir artışa neden olmaktadır. Hipotez 2 kabul edilmiştir.

4.5. Demografik Özelliklere Göre Farklılık Testi Sonuçları

Çalışmanın bu kısmında Covid-19 pandemisinin muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına etkileri ve alt boyutlarının, muhasebe mensuplarının cinsiyet, yaş, çalışılan yer, eğitim durumu, mesleki tecrübe, çalışılan bölge, mesleki unvan ve aylık ortalama gelir durumu değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermedikleri analiz edilmiştir.

Literatürde yapılan çalışmalarda basıklık(kurtosis) ve çarpıklık(skewness) değerlerinin dağılımın tespiti konusunda sıklıkla değerlendirildiği görülmektedir. Normallik testinin sonucu (bkz. Tablo 6), çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2.00 ve +2.00 arasında olduğunu göstermekte, bu da veri dağılımının normal olduğunu göstermektedir (George ve Mallery, 2010).

Tablo 6. Faktörler İçin Normallik Testi Sonuçları

	N	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi	1048	-,610	,076	,637	,151
Covid-19'un Çalışma Şartlarına ve Hizmet Sunumuna Etkisi	1048	-,897	,076	1,522	,151
Covid-19'un Psikolojik Etkisi	1048	-,757	,076	,568	,151
Covid-19'un Muhasebecilerin Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	1048	,461	,076	-,074	,151
Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi	1048	-,044	,076	-,566	,151
Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi	1048	-,409	,076	-,293	,151
Covid-19'un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi	1048	-,066	,076	-1,134	,151
Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu	1048	-,114	,076	-,367	,151
Valid N (listwise)	1048				

Araştırma verileri parametrik testlerin uygulanabilme şartlarını taşıdığından cinsiyet gibi iki gruplu verilerin karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t testi kullanılırken yaş, çalışma şekli, eğitim durumu, mesleki tecrübe, çalışılan bölge, mesleki unvan ve aylık ortalama gelir durumu değişkenlerinde Anova Testi uygulanmıştır. Ayrıca değişkenler arasında farklılık bulunduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

Demografik özelliklerle ilgili hipotezler üç ile on arasındakiler olup sekiz adettir. Demografik özellikler sekiz farklı gruptan oluşmaktadır. Faktör analizi sonucu belirlenen sekiz faktörün her biri için demografik özellikler açısından farklılık olup olmadığı testi yapıldığında 64 satırlık bir sonuç tablosu ortaya çıkmaktadır. Güvenilirlik düzeyi %95 olarak kabul edildiğinden 64 satırlık tablodan önemlilik seviyesi 0.05'in altında olanlar belirlenerek Tablo 7 oluşturulmuştur. Özetle Tablo 7'de 64 sonuçtan kabul edilen 41 sonuca yer verilmiştir.

Tablo 7. Faktörler için Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyetlerine Göre T-Testi ile Diğer Demografik Değişkenlerine Göre Anova Testleri ile Farklılık Sonuçları

Faktörler		N	Ortalama	Std. Sapma	P (Sig.)	Karar
Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi	Kadın	339	3,64	0,66	0,025	Kabul
	Erkek	709	3,54	0,73		
Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	Kadın	339	4,39	0,48	0,010	Kabul
	Erkek	709	4,24	0,57		
Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	29 ve altı	55	4,349	0,515	0,000	Kabul
	30-39	356	4,421	0,502		
	40-49	365	4,305	0,583		
	50 ve üstü	272	4,096	0,499		
Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi	29 ve altı	55	2,412	0,816	0,000	Kabul
	30-39	356	2,757	0,860		
	40-49	365	2,971	0,917		
	50 ve üstü	272	3,370	0,863		
Covid-19'un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi	29 ve altı	55	2,309	1,204	0,000	Kabul
	30-39	356	2,754	1,264		
	40-49	365	2,903	1,228		
	50 ve üstü	272	3,131	1,139		
Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu	29 ve altı	55	2,897	0,666	0,031	Kabul
	30-39	356	2,691	0,777		
	40-49	365	2,793	0,820		
	50 ve üstü	272	2,860	0,733		
Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	Özel Sektör	309	4,304	0,555	0,000	Kabul
	SMMM Ofis S.	660	4,330	0,519		
	Danışmanlık	40	3,915	0,589		
	YMM Ofis Sahip	39	3,954	0,611		
Covid-19'un Psikolojik Etkisi	Özel Sektör	309	3,984	0,646	0,017	Kabul
	SMMM Ofis S.	660	3,991	0,740		
	Danışmanlık	40	3,788	0,767		
	YMM Ofis Sahip	39	3,667	0,863		
Covid-19'un Muhasebecilerin Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	Özel Sektör	309	2,343	0,839	0,001	Kabul
	SMMM Ofis S.	660	2,454	0,849		
	Danışmanlık	40	2,088	0,695		
	YMM Ofis Sahip	39	2,045	0,683		
Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi	Özel Sektör	309	2,819	0,906	0,002	Kabul
	SMMM Ofis S.	660	3,021	0,930		
	Danışmanlık	40	3,092	0,781		
	YMM Ofis Sahip	39	3,256	0,793		
Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi	Özel Sektör	309	3,256	0,853	0,000	Kabul
	SMMM Ofis S.	660	3,818	0,791		
	Danışmanlık	40	3,238	1,035		
	YMM Ofis Sahip	39	3,090	0,838		
Covid-19'un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi	Özel Sektör	309	2,691	1,295	0,000	Kabul
	SMMM Ofis S.	660	2,902	1,197		
	Danışmanlık	40	3,425	1,053		
	YMM Ofis Sahip	39	3,449	1,117		
Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu	Özel Sektör	309	2,886	0,797	0,001	Kabul
	SMMM Ofis S.	660	2,711	0,764		
	Danışmanlık	40	3,067	0,774		
	YMM Ofis Sahip	39	2,855	0,729		
Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi	Lise	29	3,167	0,879	0,005	Kabul
	Ön lisans	46	3,467	0,802		
	Lisans	685	3,566	0,687		

Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	Yüksek lisans	262	3,639	0,717	0,002	Kabul
	Doktora	26	3,756	0,584		
	Lise	29	4,014	0,707		
	Ön lisans	46	4,235	0,595		
	Lisans	685	4,324	0,513		
	Yüksek lisans	262	4,280	0,572		
Covid-19'un Muhasebecilerin Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	Doktora	26	4,023	0,660	0,000	Kabul
	Lise	29	2,664	0,885		
	Ön lisans	46	2,549	0,818		
	Lisans	685	2,430	0,829		
	Yüksek lisans	262	2,306	0,860		
	Doktora	26	1,683	0,482		
Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi	Lise	29	3,828	0,762	0,001	Kabul
	Ön lisans	46	3,826	0,754		
	Lisans	685	3,618	0,849		
	Yüksek lisans	262	3,559	0,906		
	Doktora	26	3,010	1,009		
	5 yıl ve altı	94	4,3064	,57899		
Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	6-10 yıl arası	178	4,3315	,48714	0,000	Kabul
	11-15 yıl arası	177	4,4136	,51328		
	16-20 yıl arası	204	4,3912	,53056		
	21 yıl ve üstü	395	4,1671	,56048		
	5 yıl ve altı	94	2,6516	,80757		
	6-10 yıl arası	178	2,3933	,82157		
Covid-19'un Muhasebecilerin Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	11-15 yıl arası	177	2,3715	,86689	0,020	Kabul
	16-20 yıl arası	204	2,4167	,93465		
	21 yıl ve üstü	395	2,3259	,78448		
	5 yıl ve altı	94	2,7305	,82563		
	6-10 yıl arası	178	2,7678	,89626		
	11-15 yıl arası	177	2,7119	,91382		
Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi	16-20 yıl arası	204	2,9804	,88942	0,000	Kabul
	21 yıl ve üstü	395	3,2354	,89775		
	5 yıl ve altı	94	2,5106	1,22470		
	6-10 yıl arası	178	2,7921	1,26961		
	11-15 yıl arası	177	2,8136	1,31717		
	16-20 yıl arası	204	2,8995	1,18527		
Covid-19'un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi	21 yıl ve üstü	395	3,0278	1,17902	0,003	Kabul
	Marmara	495	3,681	0,650		
	İç Anadolu	200	3,436	0,702		
	Akdeniz	36	3,412	0,854		
	Güneydoğu	75	3,658	0,767		
	Karadeniz	29	3,615	0,690		
Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi	Ege	206	3,427	0,747	0,000	Kabul
	Doğu Anadolu	7	4,000	0,667		
	Marmara	495	3,925	0,706		
	İç Anadolu	200	3,945	0,753		
	Akdeniz	36	4,063	0,708		
	Güneydoğu	75	4,110	0,633		
Covid-19'un Psikolojik Etkisi	Karadeniz	29	4,319	0,605	0,037	Kabul
	Ege	206	3,990	0,748		
	Doğu Anadolu	7	3,714	1,113		
	Marmara	495	2,243	0,778		
	İç Anadolu	200	2,503	0,901		
	Akdeniz	36	2,653	0,951		
Covid-19'un Muhasebecilerin Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	Güneydoğu	75	2,793	0,830	0,000	Kabul
	Karadeniz	29	2,509	0,724		
	Ege	206	2,442	0,862		
	Doğu Anadolu	7	2,143	0,453		
	Marmara	495	3,156	0,900		
	İç Anadolu	200	3,007	0,955		
Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi	Akdeniz	36	2,963	0,942	0,000	Kabul
	Güneydoğu	75	2,502	0,778		

	Karadeniz	29	2,690	1,069		
	Ege	206	2,718	0,826		
	Doğu Anadolu	7	2,762	0,833		
Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi	Marmara	495	3,466	0,852	0,000	Kabul
	İç Anadolu	200	3,639	0,909		
	Akdeniz	36	3,986	0,804		
	Güneydoğu	75	3,723	0,768		
	Karadeniz	29	3,647	0,786		
	Ege	206	3,790	0,866		
	Doğu Anadolu	7	3,321	0,800		
Covid-19'un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi	Marmara	495	3,103	1,151	0,000	Kabul
	İç Anadolu	200	2,508	1,234		
	Akdeniz	36	2,764	1,072		
	Güneydoğu	75	2,200	1,100		
	Karadeniz	29	3,034	1,164		
	Ege	206	2,961	1,332		
	Doğu Anadolu	7	2,643	1,144		
Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	SMMM Stajyer	87	4,402	0,626	0,000	Kabul
	SM	24	4,175	0,535		
	SMMM	897	4,301	0,528		
	YMM	40	3,940	0,623		
Covid-19'un Psikolojik Etkisi	SMMM Stajyer	87	3,980	0,617	0,041	Kabul
	SM	24	4,031	0,681		
	SMMM	897	3,981	0,723		
	YMM	40	3,650	0,858		
Covid-19'un Muhasebecilerin Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	SMMM Stajyer	87	2,477	0,854	0,011	Kabul
	SM	24	2,635	0,794		
	SMMM	897	2,394	0,846		
	YMM	40	2,013	0,617		
Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi	SMMM Stajyer	87	2,421	0,812	0,000	Kabul
	SM	24	2,958	0,704		
	SMMM	897	3,016	0,918		
	YMM	40	3,200	0,860		
Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi	SMMM Stajyer	87	3,365	0,863	0,000	Kabul
	SM	24	3,573	0,750		
	SMMM	897	3,650	0,862		
	YMM	40	3,088	0,835		
Covid-19'un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi	SMMM Stajyer	87	2,299	1,177	0,000	Kabul
	SM	24	3,083	1,308		
	SMMM	897	2,902	1,218		
	YMM	40	3,525	1,154		
Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi	5.000 TL'den az	235	3,433	0,768	0,000	Kabul
	5.001-10.000	403	3,540	0,702		
	10.001-15.000	177	3,587	0,710		
	15.001-20.000	107	3,816	0,595		
	20.001 TL ve üzeri	126	3,721	0,612		
Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi	5.000 TL'den az	235	4,341	0,558	0,000	Kabul
	5.001-10.000	403	4,328	0,521		
	10.001-15.000	177	4,289	0,497		
	15.001-20.000	107	4,295	0,567		
	20.001 TL ve üzeri	126	4,094	0,604		
Covid-19'un Psikolojik Etkisi	5.000 TL'den az	235	3,844	0,802	0,000	Kabul
	5.001-10.000	403	4,058	0,658		
	10.001-15.000	177	4,059	0,663		
	15.001-20.000	107	3,967	0,715		
	20.001 TL ve üzeri	126	3,796	0,787		
Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi	5.000 TL'den az	235	2,700	0,874	0,000	Kabul
	5.001-10.000	403	2,449	0,828		
	10.001-15.000	177	2,282	0,759		
	15.001-20.000	107	2,171	0,766		
	20.001 TL ve üzeri	126	1,976	0,747		
Covid-19'un Örgütsel	5.000 TL'den az	235	2,684	0,821	0,000	Kabul

Dayanışmaya Etkisi	5.001-10.000	403	2,945	0,907		
	10.001-15.000	177	3,051	0,932		
	15.001-20.000	107	3,193	0,932		
	20.001 TL ve üzeri	126	3,304	0,937		
Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi	5.000 TL'den az	235	3,747	0,935	0,000	Kabul
	5.001-10.000	403	3,656	0,816		
	10.001-15.000	177	3,722	0,776		
	15.001-20.000	107	3,474	0,781		
	20.001 TL ve üzeri	126	3,109	0,912		
Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şartlarına Etkisi	5.000 TL'den az	235	2,683	1,238	0,026	Kabul
	5.001-10.000	403	2,886	1,246		
	10.001-15.000	177	2,907	1,203		
	15.001-20.000	107	2,986	1,216		
	20.001 TL ve üzeri	126	3,103	1,187		
Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu	5.000 TL'den az	235	2,719	0,796	0,009	Kabul
	5.001-10.000	403	2,765	0,801		
	10.001-15.000	177	2,697	0,744		
	15.001-20.000	107	2,897	0,717		
	20.001 TL ve üzeri	126	2,968	0,738		

Tablo 7’de elde edilen sonuçlara bakıldığında muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetlerine göre Covid-19’un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi, Covid-19’un Hizmet Sunumuna Etkisi düzeyleri arasında ($p=0,000<0,05$) %95 güvenirlilik düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Kadın meslek mensuplarının erkek meslek mensuplarına göre **Covid-19’un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi** ile **Covid-19’un Hizmet Sunumuna Etkisi** faktörlerinde daha yüksek oranda katılıyorum ifadesini seçtikleri gözlenmiştir.

Tablo 7’deki analiz sonuçlarına göre, meslek mensuplarının yaşlarıyla Covid-19’un Hizmet Sunumuna Etkisi, Covid-19’un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi Covid-19’un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi ve Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu faktörleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p=0,000<0,05$). **Covid-19’un Hizmet Sunumuna Etkisi faktörüne** 50 yaş üstü grubu (4,096) diğer yaş gruplarına göre daha düşük oranda katıldıklarını ifade etmişlerdir. 29 yaş ve altındaki meslek mensupları 2,412 ortalamayla **Covid-19’un Örgütsel Dayanışmaya Etkisinin** olmadığı veya çok az olduğunu ifade etmişlerdir. **Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu** faktöründe yaş grupları arasında kararsızlık ortalamaları açısından ciddi bir fark yoktur.

Tablo 7’ye göre, meslek mensuplarının çalışma şekli açısından Covid-19’un Çalışma Şartlarına ve Hizmet Sunumuna Etkisi, Covid-19’un Psikolojik Etkisi, Covid-19’un Muhasebecilerin Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi, Covid-19’un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi, Covid-19’un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi, Covid-19’un Ekonomik Duruma

Etkisi, Covid-19'un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi ve Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu faktörleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. YMM ofis sahipleri Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi ve Covid-19'un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi faktörlerinde en yüksek oranda olumlu görüş bildirmişlerdir. SMMM ofis çalışanları Covid-19'un ekonomik durumu etkilediğini en yüksek oranla düşünen gruptur. Çalışma şekli açısından tüm meslek mensupları (ortalamalar katılmıyorum (2) seçeneğine yakındır) Covid-19'un muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yetkinliklerine etkisinin olmadığını düşünmektedirler. Muhasebe uygulamalarının yeni normale uyumu faktörü açısından meslek mensupları kararsızdırlar.

Tablo 7'ye göre, Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisini onaylama seviyeleri lise mezunlarında (3,167) ve ön lisans mezunlarında (3,467), diğer eğitim seviyelerine mezun olanlara göre daha düşüktür. Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi faktöründe ise lisans (4,324) ve lisansüstü mezunlarının, diğer katılımcılar arasında anlamlı farklılığın eğitim seviyesinde artışın hizmet sunumuna olan etkisi olarak değerlendirilmiş olup, Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi faktöründe katılımcılardan doktora mezunlarının (1,683) katılmama seviyelerinin diğer eğitim düzeylerine göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi faktöründe ise doktora mezunlarının ortalaması 3,010 olup doktora mezunları pandeminin ekonomik etkisi konusunda kararsızdırlar.

Tablo 7'ye göre, Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi ve Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi faktörlerinde mesleki tecrübeye bağlı olmaksızın pandeminin etkili olduğunu ifade edilmiştir. Meslek mensuplarının tümü Covid-19'un muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yetkinliklerine etkisinin olmadığını düşünmektedirler. Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi ile Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şartlarına Etkisi faktörlerinde 21 yıl ve üstü tecrübe sahibi katılımcıların diğer katılımcılara göre kararsızlıklarını daha net belirttikleri görülmüştür.

Tablo 7'ye göre, Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi faktöründe Marmara bölgesinde yaşayan katılımcıların diğer bölgelere göre farklılık, Covid-19'un Psikolojik Etkisi faktöründe Karadeniz bölgesinde yaşayan katılımcıların diğer bölgelere göre farklılık, Covid-19'un Muhasebe Meslek

Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi faktöründe Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan katılımcıların diğer bölgelere göre farklılık, **Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi** faktöründe Akdeniz bölgesinde yaşayan katılımcıların diğer bölgelere göre farklılık, **Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi** faktöründe Akdeniz bölgesinde yaşayan katılımcıların diğer bölgelere göre farklılık, **Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şartlarına Etkisi** faktöründe Marmara bölgesinde yaşayan katılımcıların diğer bölgelere göre farklılık, **Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu** faktöründe Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan katılımcıların diğer bölgelere göre anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir.

Tablo 7'ye göre, **Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi** ve **Covid-19'un Psikolojik Etkisi** faktörlerinde YMM unvanına olanların diğer unvanlara göre daha düşük oranda katıldıklarını ifade ettikleri, **Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi** faktörü YMM unvanına sahip katılımcıların diğer katılımcılara göre daha yüksek oranda katılmadıkları ortaya çıkmıştır. **Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi** faktöründe SMMM stajyerlerinin diğer katılımcılara göre örgütsel dayanışmaya daha fazla oranda ihtiyaç duydukları, **Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi** faktöründe SMMM unvanına sahip katılımcıların ekonomik durumlarının diğer katılımcılara göre daha olumsuz yönde etkilendiği, **Covid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şartlarına Etkisi** faktöründe ise SMMM stajyerleri (2,299) **çalışma şartlarının olumsuz etkilendiği** söylenebilir

Tablo 7'ye göre, bütün bu değişkenlerle meslek mensuplarının gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p=0,000<0,05$). **Covid-19'un Hizmet Sunumuna Etkisi** (4,094-4,341 arası) faktörü açısından tüm gelir düzeylerindeki meslek mensupları en yüksek oranda katılıyorum ifadesini seçmişlerdir. **Covid-19'un Psikolojik Etkisi** (3,076-4,059 arası), **Covid-19'un Muhasebenin Dönüşümüne Etkisi** (3,433-3,816 arası) ve **Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi** (3,109-3,734 arası) faktörleri açısından tüm gelir düzeylerinde katılıyorum ifadesine yakın ortalamalar oluşmuştur. **Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi** (2,684-3,304 arası), **Covid-19'un Muhasebecilerin Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi** (1,976-2,700 arası), **Covid-19'un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi** (2,683-3,103 arası), **Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyumu** (2,697-2,968 arası) faktörlerinde tüm gelir düzeylerinde katılmıyorum ve kararsızım

seçenekleri arasında dağılım oluşmuştur. 20.000 TL üzeri geliri olanlar, **Muhasebe Uygulamalarının Yeni Normale Uyum** (2,897), **Covid-19'un Muhasebecilerin Çalışma Şartlarına Etkisi** (3,103), **Covid-19'un Örgütsel Dayanışmaya Etkisi** (3,304) faktörlerinde grup içinde en yüksek ortalamaya sahipken, **Covid-19'un Ekonomik Duruma Etkisi** (3,019) **Covid-19'un Muhasebecilerin Teknolojik Yetkinliklerine Etkisi** (1,976) faktörlerinde ise en düşük ortalamaya sahiptirler.

Özetle, 64 farklı hipotezin yazılıp metni genişletmesini önlemek amacıyla her demografik unsur için tüm faktörleri içerecek şekilde sekiz (H_3 ila H_{10}) hipotez yazılmıştır. Tablo 7'deki sonuçlara göre H_3 hipotezi açısından iki faktör için, H_4 hipotezi açısından dört faktör için, H_5 hipotezi açısından yedi faktör için, H_6 hipotezi açısından dört faktör için, H_7 hipotezi açısından dört faktör için, H_8 hipotezi açısından altı faktör için, H_9 hipotezi açısından altı faktör için ve H_{10} hipotezi açısından sekiz faktör için farklılık olduğuna yönelik hipotezler kabul edilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME

Veri toplama sırasında katılımcılara araştırma konusu ile ilgili düşüncelerini yazabilecekleri bir bölüm eklenmiştir. Katılımcıların pandeminin etkileri konusunda yazdıkları da dahil edilerek analiz sonuçları ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Buna göre Covid-19'un etkilerini hafifletmeye çalışan meslek mensupları, uzaktan çalışma ve denetim sürecinde bilgi teknolojilerini kullanma konusunda yetkinliklerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca pandemi öncesinde Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından başlatılan e-fatura, e-defter gibi zorunlu elektronik uygulamalar, muhasebenin dijital platformlara taşınmasını ve muhasebe meslek mensuplarının dijital teknolojiyi benimseyip uyum sağlamasını kolaylaştırmıştır. Muhasebe meslek mensupları pandemi döneminde eğitim, seminer, beyanname ve rapor hazırlama, iletme, denetim ve mutabakat gibi konuları yoğun şekilde dijital platformlar üzerinden yürüttüklerini ifade etmişlerdir. Bu süreçte muhasebe meslek mensupları hibrit yöntemlerin ortaya çıktığı ve pandemi boyunca hem yüz yüze fiziksel mekanlarda hem de uzaktan erişimle sanal ortamlarda yeni iş yapış modellerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Covid-19 sürecinde muhasebe meslek mensuplarının örgütsel anlamda birlik ve beraberlik içinde hareket ettiği, ihtiyaç ve taleplerin gerek meslek örgütleri gerekse sosyal medya kanalıyla düzenleyici otoritelere iletiildiği

görülmüştür. Resmi kuruluşlara verilmesi gereken beyanname ve bildirimler ile ilgili düzenlemelerin zamanında yapılmaması nedeniyle sokağa çıkmak ve evrakla temas etmek zorunda kalan muhasebecilerden hastalanan veya vefat edenler olmuştur. Bu kişilerin ailelerine TÜRMOB'un sigorta fonundan destek sağlanmış, yarım kalan işleri diğer meslek mensupları arasında gönüllülük esasıyla paylaştırılmıştır.

Meslek mensuplarından Covid-19 nedeniyle vefat eden meslek mensubu sayısı İstanbul'da 40 kişi ve Türkiye genelinde 130 kişidir. Meslek üst birliği TÜRMOB, web sitesinde Covid-19 sayfası açmış ve kriz yönetimi ile ilgili kılavuzlar yayımlamıştır (Arıkan, 2021).

Pandemi sürecinde kamu hizmeti görmeleri nedeniyle sokağa çıkma yasağından muaf tutulan muhasebe meslek mensuplarının kamuoyunda mesleki kimliği ön plana çıkmış ve saygınlığı artmıştır. Öte yandan mevzuata göre ofis dışında veya uzaktan çalışması yasak olan muhasebeciler, pandemi döneminde uzaktan çalışmışlardır. Teknolojinin bu kadar ilerlediği günümüz şartlarında ofis ortamının çok da gerek olmadığı düşünülebilir ve bu yasağın kaldırılması yerinde olacaktır. Ayrıca pandemi şartlarında işletme ve çalışanlara yönelik yeni vergi ve teşvik paketlerinin açıklanması, beyannamelerin ertelenmesi gibi sürekli mevzuat değişiklik ve uygulamaları; maddi karşılığı alınamayan angaryalarla dolu iş süreçlerine yenilerini eklemiş ve sorumlulukları ağırlaştırmıştır. Ancak muhasebe meslek mensupları için yeni normallere uyum konusunda teknoloji dahil her türlü değişime ayak uyduracak mesleki anlayış pekişmiştir.

Pandemi tedbirleri çerçevesinde okulların, kreşlerin geçici olarak kapatılması küçük yaşta çocuğu olan meslek mensuplarını olumsuz etkilemiştir. Bu dönem de meslek mensupları hem mesleki sorumluluk hem de aile içi sorumluluklarla boğuşmak zorunda kalmışlardır. Muhasebe süreçlerinin bir kısmı dışarıya çıkmayı, evrak toplamayı veya ilgili şirket ya da kurumlara gitmeyi gerektirirken bir kısmında ofis veya evlerde çalışmalarını gerektirmiştir. Hem dışarı çıkma hem de evden çalışma zorunluluğu ev-iş yükü sarmalını beraberinde getirmiş; eve hastalık getirme, bulaştırma gibi endişe ve stresle birlikte özellikle kadın meslek mensupları daha derinden etkilenmiştir.

Risk grubunda olan (65 yaş, kronik rahatsızlık vb.) muhasebe meslek mensuplarının sokağa çıkma kısıtlaması nedeniyle yapamadıkları bazı mesleki bildirimlerin süreleri uzatılmıştır. Bununla birlikte bu tür tedbirlerin diğer muhasebe süreçlerinde eşzamanlı yapılmaması uzatılan sürelerin faydasını

meslek mensupları görememişlerdir. Örneğin SGK e-bildirgelerinin verilme zorunluluğu devam ederken vergisel ödevlerin ertelenmesi karışıklığa neden olmuştur. Uzun süre sokağa çıkma yasağına maruz kalan meslek mensupları hem ertelenmeyen bildirimlerin cezai müeyyideleri hem de dışarıdaki mecburi işlerin takibi arasında sıkışıp kalmışlardır.

Covid-19 salgının muhasebe meslek mensuplarının iş yapış şekillerini olumlu yönde etkilediği de ifade edilebilir. Meslek mensuplarından deneyimli olanların işletmelere sundukları hizmetin danışmanlık boyutu önem kazanmıştır. Bununla birlikte genç meslek mensuplarının teknolojik yenilikler, bilgi teknolojileri ve dijital süreçler ile ilgili daha yetkin oldukları ve uzaktan çalışma gibi süreçlere hızlı uyum sağladıkları görülmüştür. Müşterilerin iş yapış şekillerinin dijital platformlara kaydığını gören ve bu süreçlerde müşterisini destekleyen, sorunlarını çözen meslek mensupları dijital muhasebeci olarak ön plana çıkmıştır.

Pandemiyle birlikte işletmelerin stratejik karar alma sürecinde finansal veri girişinden ziyade şirketlere yön gösterecek vizyona sahip, bilgili, eğitimli ve donanımlı muhasebe meslek elemanlarının ön plana çıktığı görülebilmektedir. Yüksek gelirli meslek mensuplarının pandemi döneminde sabit giderlerini karşılama konusunda daha rahat oldukları, düşük gelirli meslek mensuplarının ise çalışan maaşları yanında; vergi, kira gibi sabit giderlerini dahi ödemede ciddi sıkıntılar yaşadıkları ifade etmişlerdir.

Mesleki unvanlar açısından bakıldığında yoğun evrak teması olan ve müşterilerle iletişimi fazla olan meslek mensuplarının, bu işleri yapmayan meslek mensuplarına göre, daha fazla hastalık riskine maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının çalışma şekillerine göre; bağımlı çalışan meslek mensupları ile serbest çalışan meslek mensupları arasında Covid-19 sürecinde çalışma yöntemlerinde farklılıklar tespit edilmiştir. Bağımlı çalışan meslek mensupları, iş süreçlerini uzaktan yönetme veya dönüşümlü çalışma konusunda serbest çalışan meslek mensuplarına göre daha avantajlı konumda olmuşlardır. Bu kişilerin çalıştıkları işletmelerde psikolojik olarak kendilerini daha güvende hissettiklerini, işletme altyapısı ve imkanlarından daha fazla yararlandıkları ifade edilmiştir. Serbest çalışan meslek mensupları hizmet verdikleri firmaların yükümlülükleri nedeniyle psikolojik olarak daha güvensiz, endişeli ve örgütsel dayanışmaya daha fazla ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir.

Bunun yanında meslek örgütlerinin üyelerine, sürekli eğitimler verdiği, kılavuzlar yayımladığı ve gerek sosyal medya gerekse bireysel ve kurumsal bilgilendirmeler yoluyla destek olmaya çalıştığı, ancak katılımcıların önemli bir kısmının meslek odalarının yaptıklarını yeterli bulmadıkları tespit edilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarından bazıları; Covid-19 ile gelen iş yükü artışının hata yapma olasılığını ve haksız rekabeti artırdığını, beyannameleri süresinde yetiştirememeye vb. mesleki kaygılarının arttığını ifade etmektedirler. Meslek mensupları bu süreçte; hastalık, gelir kaybı, sürekli değişen karışık mevzuatın cezai yaptırımlarından hem kendilerini hem de müşterilerini korumaya çalışmışlardır. Meslek mensupları kendi sorunlarını bir tarafa bırakıp müşterilerini ayakta tutmaya çalışmışlardır. Normalleşme süreci devam ederken bütün yaşanan zorluklara rağmen muhasebe meslek mensuplarının bu süreci başarıyla atlattığı ifade edilebilir. Bu da psikolojik olarak güçlü olduklarını artan saygınlıkları ile daha değerli ve özgüvenli hissettiklerini göstermektedir.

5. SONUÇ

Covid-19 süreci bütün meslekleri ve bireyleri etkilemiştir. Mesleklerin çalışma yöntemlerinde pandemi öncesine göre bazı değişiklikler zorunlu hale gelmiştir. Bu çalışmada, Covid-19 pandemisinin muhasebe mesleğine ve meslek mensuplarına etkileri araştırılmıştır. Covid-19 süreciyle beraber, muhasebe alanında defter tutma, kayıt ve beyan gibi rutine dayalı işlerin dijital süreçlere kayacağı ve muhasebe uygulamalarındaki dijital dönüşümün hızlanarak devam edeceği ifade edilebilir. Ayrıca Covid-19 işletmelerin muhasebe ve finansal raporlamayla ilgili daha fazla teknolojiye yatırım yapılmasını gerektirmektedir. Böylece muhasebe meslek mensuplarının verdikleri hizmetin hızı ve kalitesi artacaktır.

Anketle elde edilen verilerin analiz edilmesiyle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Covid-19'un muhasebenin teknoloji destekli dönüşümüne etkisi olmuştur. Uzaktan çalışma, online eğitim ve seminerler yanında muhasebe süreçlerinde teknoloji tabanlı hibrit yöntemlerin birlikte kullanıldığı yeni çalışma şekilleri ortaya çıkmıştır.
- Covid-19'un muhasebe hizmeti sunumuna etkisi olmuştur. Covid-19 döneminde muhasebenin daha önemli hale geldiği ve geleneksel

muhasabe işleri (kayıt, mizan hazırlama vb.) yerine yorum, analiz ve danışmanlık gibi işlerin ön plana çıktığı tespit edilmiştir.

- Covid-19 muhasabe meslek mensuplarını psikolojik yönden etkilemiştir. Muhasabe meslek mensuplarının geneli ofiste ve ofis dışında yürüttüğü çalışmalar sırasında Covid-19'a yakalanma konusunda endişe etmiştir.
- Covid-19 muhasabe meslek mensuplarının teknolojik yetkinliklerini etkilemiştir. Muhasabe meslek mensuplarının çoğunluğu; Covid-19'un muhasabenin dijitalleşme sürecini hızlandırdığını, genellikle bu dönemde uzaktan çalıştığını ve salgın öncesi Maliye Bakanlığı tarafından uygulamaya konan e-uygulamaların Covid-19'un getirdiği teknolojik zorluklara uyum sağlamayı kolaylaştırdığını belirtmektedir. Meslek mensupları pandemiden sonra, uzaktan çalışma, uzaktan eğitim gibi konular dahil olmak üzere birçok konuda, özellikle bulut tabanlı teknolojiler ve yazılım programları konusunda hızlı bir şekilde teknolojik altyapılarını ve sistemlerini kuracaklarını ifade etmişlerdir.
- Covid-19'un örgütsel dayanışma açısından etkileri olmuştur. Meslek örgütleri ve ilgili kamu kuruluşlarının açıklamaları, verilen seminerler ve TÜRMOB'un yayınladığı yol haritaları, vefat edenlerin aile ve işlerine yapılan yardımlar vb. dikkati çeken dayanışma örnekleridir. Muhasabe meslek mensuplarının büyük bir kısmı, Covid-19 döneminde devlet yardımlarının vergi mükelleflerine doğru ve hızlı bir şekilde ulaşmasında hayati rol oynadıklarını düşünmektedirler.
- Covid-19 muhasabe meslek mensuplarının ekonomik durumunu etkilemiştir. Özellikle Covid-19 ile personel, sarf ve temizlik malzemeleri, iletişim, bilgisayar, yazılım gibi genel giderlerinde ciddi artışla karşı karşıya kalmışlardır. Normalde maddi karşılığı alınamayan angaryalar ile uğraşmakta olan, tahsilat sıkıntısı, haksız rekabet gibi sorunlarla mücadele eden muhasabe meslek mensuplarının bu süreçte ekonomik sıkıntıları artmıştır. Zira hem sağlıklarını kaybetme hem de işletmelerin kapanması gibi endişelere rağmen insan üstü bir çaba göstermişler, sürekli değişen karmaşık mevzuat değişikliklerinin hızlıca uygulanmasını sağlamıştır. Buna karşın birçok işletme kapanmış ve muhasabe meslek mensupları artan tahsilat sorunları nedeniyle sabit giderlerini karşılamakta dahi zorluklar yaşamıştır.

- Covid-19 ortaya çıktıktan sonra muhasebe uygulamalarının yeni normale uyum süreci önem kazanmıştır. Muhasebe meslek mensupları yeni teknolojiler ile muhasebe mesleğinin alacağı şekli merak etmekte, mesleğin yapay zekâ sistemler tarafından yapılacağı endişesini taşımaktadırlar. Bu nedenle bir yandan yeni teknolojileri takip etmekte, mevzuat değişikliklerine uyum sağlamaya çalışmakta diğer yandan da işletmelerin dijital platformlara taşınan iş modellerini anlamaya ve tüm bu süreçlerde danışmanlık yapmaya çalışmaktadırlar. Muhasebe mesleğinin gelecekteki şekli ne olursa olsun özünü teknolojinin belirleyeceği düşünülmektedir.

Covid-19'un küresel çapta yarattığı olağanüstü etki bilim insanlarını, sağlık çalışanlarını, siyasi analistleri, ekonomistleri ve iş dünyası liderlerini deneyimlerini paylaşmaya ve iş birliğine yönlendirmiştir. Bu bağlamda Covid-19 pandemisi ve muhasebe meslek mensuplarını ilgilendiren pek çok sorunun çözümünde sosyoloji, psikoloji, mühendislik, felsefe, tarih gibi disiplinlerin kullanılması gerekecektir. Diğer bir ifade ile, küresel krizlerin muhasebeyi ilgilendiren boyutlarının çözümünde disiplinlerarası yaklaşımın kullanılması muhasebeyi geliştirerek daha fonksiyonel hale getirecektir.

Özetle Covid-19 salgını, her ne kadar sağlık alanında krize yol açmış görünse de dünya çapında ekonomik krize dönüşmüştür. Covid-19 tedbirleri kapsamında kapanan işletmeler nedeniyle milyonlarca insan işsizlikle karşı karşıya kalmıştır. Muhasebe meslek mensupları ciddi fedakarlıklar göstererek nakit akışı, devlet yardımları ve bütçelerin yenilenmesi gibi birçok konuda müşterileri olan işletmelere daha fazla yardımcı olmuş ve ekonomik krizin etkilerinin azaltılmasında önemli rol oynamıştır.

Gelecekte blok zinciri teknolojilerinin muhasebe uygulamaları ve denetiminde önem kazanacağı düşünülmektedir. Bu nedenle muhasebe meslek mensupları uzaktan çalışma koşullarında üretkenliği artırmak amacıyla; geleneksel muhasebe ve defter tutma süreçlerini otomatikleştirmek ve bu süreçleri hızlandırmak için teknoloji yatırımlarını artırmalıdır. Zira Covid-19'la birlikte muhasebe meslek mensuplarının teknolojiyi kullanma beceri ve yetenekleri artmış ve danışmanlık işleri daha önemli hale gelmiştir. Artık veri girip, beyan veren değil işletmelerin sürdürülebilirliği için veri analizi

ve yorum yapan, strateji geliştiren, işin felsefesine hâkim, danışman nitelikli muhasebe meslek mensuplarının devri başlamıştır. (T.C. Yalova Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararı, Tarih: 10.02.2021, Protokol No: 2021/11)

KAYNAKÇA

Akbaba, A. N. B. ve Bulut, N. (2021). Pandemi Sürecinde Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *International European Journal of Managerial Research Dergisi*, 5(1), 35-48.

Akdoğan, N. ve Akdoğan, M. U. (2018). Büyük Veri - Bilişim Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Uygulamalarına ve Muhasebe Mesleğine Etkisi. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 55, 1-14.

Akgül A. ve Çevik O. (2003). İstatistiksel Analiz Teknikleri. Ankara: Emek Ofset.

Alao, B. B. ve Lukman, O. (2020). Coronavirus Pandemic and Business Disruption: The Consideration of Accounting Roles in Business Revival. *International Journal of Academic Multidisciplinary Research*, 4(5), 108-115.

Arikan, Y. (2021 Kasım). TESMER Eğitimlemlerle Eğitim Çalıştayı. Açılış Konuşması, , Tekirdağ.

Beder, N. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Yeni Dünya ile İmtihani. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 163-184.

Bogasiu, I. R. (2020). The Financial Accounting Decision in the Crisis Generated by Covid-19. The Role of the Professional Accountant in the Company. 15th International Conference on Euorepean Integration, EIRP Proceedings, Erişim Adresi: <http://www.proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/view/2035/2170> Erişim Tarihi: 20.09.2021.

Carungu, J., Pietra, D. P. and Molinari, M. (2021). The Impact of a Humanitarian Disaster on the Working Approach of Accountants: A Study of Contingent Effects. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 34(6), 1388-1403.

Carnegie, G., Parker, L. and Tsahuridu, E. (2020). It's 2020: What is Accounting Today. *Autsralian Accounting Review*, 65-73

Cavlak, H. (2020). Covid-19 Pandemisinin Finansal Raporlama Üzerindeki Olası Etkileri: BİST 100 Endeksi'ndeki İşletmelerin Ara Dönem Finansal Raporlarının İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı, 143-168.

Coşkun, A. ve Mutlu H. T. (2017). Investigating High School Students' Use of Extramural English: A Scale Development Study. **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, 6(1), 571-590.

IFAC (2020). Covid-19 Resources from IFAC's Network. Erişim Adresi: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/discussion/covid-19-resources-ifacs-network> Erişim Tarihi: 24.09.2021.

Deloitte (2020). IFRS in Focus Accounting Considerations Related to Coronavirus Disease 2019. Erişim Adresi: <https://www2.deloitte.com/cn/en/pages/audit/articles/ifrs-in-focus-accounting-considerations-related-to-covid-19.html> Erişim Tarihi: 23.09.2021.

Demir, Z. (2020). Covid-19'un TFRS Kapsamındaki Finansal Raporlamaya Olan Etkileri ve TMS Kapsamında Denetçinin Dikkate Alması Gereken Hususların Değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 20(61), 255-278.

Demirkol, V. ve Kızıl, C. (2021). Covid-19 Sürecinin Denetim Üzerindeki Etkisi. Özdemir ve Boğa (Ed.), Yeni Milat: Covid-19 - İktisadi, Finansal ve Kurumsal Yönleriyle, (s.137-161) Ankara: Gazi Kitabevi.

Erol, M. ve Ayboğa, H. (2021). Kovid-19'un Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerine Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Ampirik Çalışma. *Uluslararası Beşerî ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 5(1), 1-12.

EY (2020). Applying IFRS Accounting Considerations for the Coronavirus Outbreak. https://www.ey.com/en_gl/ifrs-technical-resources/accounting-considerations-of-the-coronavirus-pandemic-updated-april-2021 Erişim Tarihi: 23.09.2021.

George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. Boston: Pearson.

Gould, S. and Arnold, C. (2020). The Financial Reporting Implications of Covid-19. Erişim Adresi: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/supporting-international-standards/discussion/financial-reporting-implications-covid-19> Erişim Tarihi: 10.09.2021.

Hair J. F., Tatham R. L., Anderson R. E. and Black W. (1998). *Multivariate Data Analysis*. New York: Prentice Hall.

Haşiloğlu, S. B., Baran, T. ve O. Aydın, O. (2015). Pazarlama Araştırmalarındaki Potansiyel Problemlere Yönelik Bir Araştırma: Kolayda

Örnekleme ve Sıklık İfadeli Ölçek Maddeleri. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 19-28.

İSMMMO Bağımsız Denetim Komitesi (2020). *Koronavirüsün (Covid-19) Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Çalışmaları Üzerine Muhtemel Etkileri*. Erişim Adresi: https://archive.ismmmo.org.tr/YAYINLAR/e_kitap/31032020_bulten.pdf Erişim Tarihi: 20.09.2021.

Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayınları.

Karacan, S. (2020). Yeni Tip Koronavirüs'ün (Covid-19) Finansal Tablolara Muhtemel Etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(73), 944-951.

Karyağdı, N. G. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Covid-19 Pandemi Krizini ve Etkilerini Mesleki Açıdan Değerlendirmeleri: Muş İlinde Bir Araştırma. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 20-40.

KPMG (2020). *Covid-19'un Finansal Raporlama Etkilerine İlişkin Raporlama*. Erişim Adresi: <https://home.kpmg/tr/tr/home/gorusler/2020/04/covid-19-finansal-raporlama.html> Erişim Tarihi: 24.09.2021.

Malhotra, N. K. (2004). *Marketing Research an Applied Orientation*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Nakip, M. (2006). *Pazarlama Araştırmaları: Teknikler ve SPSS Destekli Uygulamalar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Papadopoulou, S., ve Papadopoulou, M. (2020). The Accounting Profession Amidst the Covid-19 Pandemic. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 10(2), 39-59.

Selimoğlu, S., Cengiz, A. A., Özdemir, A. ve Yalı, B. (2021). Covid-19 ile Birlikte Muhasebe Mesleğinde Stresin Yeni Halleri. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 21(63), 1-18.

TURMOB International (2020). *Koronavirüs Krizi: Finansal Raporlama ve Denetim Üzerindeki Sonuçları*, 12(52), 1-16.

TURMOB (2021), Üye İstatistikleri. Erişim Adresi: <https://www.turmob.org.tr/istatistikler/c8172e63-2bef-4919-a863-86e403bfd0a/meslek-mensubu-dagilim-tablosu--sm-smmm-> Erişim Tarihi: 10.10.2021.

Topçu, N. ve Demirkol, V. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinin Muhasebe Meslek Elemanları Üzerindeki Etkisi: Yalova Örneği. *Journal of Academic Value Studies*, 7(3), 344-353.

Türkay, İ. (2021). Pandemi Süreci SMMM’lerin Önemini Bir Kez Daha Hatırlattı. Erişim Adresi: <https://vergialgi.net/pandemi-sureci-smmmmlerin-onemini-bir-kez-daha-hatirlatti> Erişim Tarihi: 08.09.2021.

Türker, M. (2018). Dijitalleşme Sürecinde Küresel Muhasebe Mesleğinin Yeniden Şekillenmesine Bakış. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 202-235.

Ulusoy, A. (2020). Pandemi Sürecinde Mali Müşavirlerin Misyonu. Erişim Adresi: <https://www.alomaliye.com/2020/07/03/pandemi-surecinde-mali-musavirlerin-misyonu-2/> Erişim Tarihi: 10.09.2021.

Yardımcıoğlu, M., Karahan, M. ve Yörük, A. (2019). Dijitalleşme Işığında Muhasebe Mesleğinin Geleceği. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, 61, 35-46.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

